

Lisänäkökohtia Suomen TEL-järjestelmästä

ERKKI KOSKELA

Seppo Leppäsen puheenvuoron johdosta totean lyhyesti seuraavaa:

Mitä tulee TEL-maksujen tai yleensä verojen kohtaantoon, verotuksen kohtaantoanalyysin mukaan on taloudellisten vaikutusten kannalta pitkällä aikavälillä samantekevää, peritäänkö vero tai maksu työntekijöiltä tai työnantajilta. Leppäsen mukaan kuitenkin »... TEL-maksun siirtyminen palkkoihin olisi nykyistä suurempi ja nopeampi, mikäli työntekijät osallistuisivat välittömästi järjestelmän rahoittamiseen». Tällainen epäkonventionaalinen väite pitäisi perustella eikä perusteluksi riitä toteamus, jonka mukaan oman eläkemaksun käyttöönotto lisää järjestelmän »läpinäkyvyyttä».

Sanoin artikkelissani että »integraatiokehityksen myötä TEL-maksun kohtaanto siirtyneekin aikaisempaa enemmän työntekijän maksettavaksi ilman erityisiä juridisia järjestelyjäkin» (Koskela 1991). Tätä ei pidä tulkita kritiikkinä työntekijäin TEL-maksua vastaan, koska on samantekevää pitkällä aikavälillä, keneltä maksut muodollisesti peritään. Miksi on sitten todennäköistä, että TEL-maksun kohtaanto siirtyy enemmän työntekijöiden itsensä maksettavaksi? Integraatiokehityksen myötä tuotantontekijöiden liikkuvuus maasta toiseen on jo kasvanut ja tulee edelleen kasvamaan. Jos reaali-pääoma on liikkuvampaa kuin työvoima ja yritysten markkinavoima hinnoittelussa pienenee, niin asianmukainen verotuksen kohtaantoanalyysi osoittaa, että suhteellisen liikkumaton tuotantontekijä — työvoima — kantaa entistä

suuremman osan verorasituksesta (ks. esim. Kotlikoff ja Summers (1987)).

Kirjoituksessani käsittelin myös sitä maamme ekonomistikunnan piirissä vallitsevaa aika-yleistä käsitystä, jonka mukaan alhainen ja jäykkäliikkeinen takaisinlainauskorko on johtanut pääomien tehottomaan kohdentumiseen. Johtopäätökseni oli, ettei em. käsitys kestä kriittistä tarkastelua kahdestakaan syystä. Ensinnäkin rahamarkkinoiden säännöstelyolosuhteissa takaisinlainausraha ei ole ollut halvimpänä rahana investointien marginaalinen rahoituslähde. Toiseksi, vapaille rahamarkkinoille takaisinlainausrahan vaihtoehtokustannus on tietenkin se, mitä sijoituksille maksetaan rahamarkkinoilla. Jäykällä takaisinlainauskorolla ja rahamarkkinoilla määräytyvillä koroilla ei ole mitään tekemistä keskenään, vaikka Leppänen yrittää siihen viitata kysymällä »Eikö takaisinmaksukorko vaikuta rahoitusmarkkinoiden edustavaan tuottoon...?» (Leppänen 1991).

Lopuksi on syytä selvyuden vuoksi todeta, että artikkelistani ei seuraa sinällään mitään kantaa takaisinlainausjärjestelmän puolesta tai sitä vastaan enkä myöskään tällaista esittänyt. Kun Leppänen kysyy »Eikö systeemeitä voi Suomessa muuttaa?» totean, että tietysti voi. Pidän kuitenkin valitettavana joidenkin ekonomistien — mukaanluettuna takaisinlainaustyöryhmä (1988) — intoa ehdottaa järjestelmän romuttamista suoralta kädeltä ylimalkaisen ja osin virheellisen diagnoosin perusteella.

Kirjallisuus

- Koskela, E. (1991): »Näkökohtia yksityisen sektorin työeläkejärjestelmästä Suomessa», *Kansantaloudellinen aikakauskirja*, s. 349—355.
- Kotlikoff, L. ja Summers, L.H. (1987): »Tax Incidence,» teoksessa Auerbach, A.J. ja Feldstei, M. (toim.): *Handbook of Public Economics*, Vol. 2, North-Holland, s. 1043—1092.
- Leppänen, S. (1991): »Lisänäkökohtia TEL-järjestelmästä Suomessa,» *Kansantaloudellinen aikakauskirja*.
- Takaisinlainaustyöryhmän muistio (1988): *Työryhmämuistio 1988: VM 42*, Helsinki.